

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

No7
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiyaga fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 102 sahifa,
1-iyul, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Umarova H. O'. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti rektori

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik

Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik

Umarova H.O'. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor

Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor

Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor

Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor

Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor

Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)

Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)

Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)

Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)

Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)

Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)

Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent

Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor

Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor

Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor

G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)

Somurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti

Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor

Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)

Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent

Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori

Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'icha falsafa doktori (PhD)

Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari

Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Umarova H. O'. – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Rector of the Nizami National Pedagogical University of Uzbekistan

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G' B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Umarova H.O'. – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali Oliy attestatsiya komissiyasining 26-08-2024-yildagi №11-05-4381/01-Kengash tavsiyasiga ko’ra, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning tadqiqot ishlari yuzasidan dissertatsiyalarining asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro’yxatiga kiritilgan.

Asos: OAK Pedagogik texnologiyalar va psixologik tadqiqotlar bo’yicha ekspert kengashi tavsiyasi (29-10-2024-y.; №10); OAK Tartib-qoida komissiyasi qarori (30-10-2024-y., №10/24); OAK Rayosatining qarori (31-10-2024-y., №363/5).

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo’yicha
ro’yxatdan o’tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy bilimlarini shakllantirish.....	16
<i>Nazarov Odil Omanqulovich</i>	
"Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"da ijtimoiy-pedagogik hamkorlikning o'rni	20
<i>Abirova Umida Nazarovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda uchraydigan nutq nuqsonlarini oldini olish va uning ahamiyati	23
<i>Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li</i>	
Pedagogik jarayonda axloqiy qarashlarni shakllantirish usul va vositalari	27
<i>Xudoykulova Shaxlo Mamaniyozovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining ijodkorligini rivojlantirishda ta'limiy o'yinlarning ahamiyati .	31
<i>Salimova Dilmira Farxodovna</i>	
Aholining iqtisodiy axborot savodxonligini oshirishdagi muammo va kamchiliklar	34
<i>Rajabov Asliddin Xolmirzayevich</i>	
Favqulodda vaziyatlar yo'nalishi ta'limida muloqotning ahamiyati.....	37
<i>Boltayev Baxtiyor Yunusovich</i>	
Biologiya ta'limi va raqamli texnologiyalar	41
<i>E. Po'latova</i>	
Boshlang'ich ta'limga tayyorlov guruhi bolalarini kasbga yo'naltirishda stem yondashuvining ahamiyati	44
<i>Egamova Ravshanoy Surobjonovna</i>	
O'zbekiston TIMSS natijalarini qanday yaxshilashi mumkin?	
Innovatsion ta'lim yondashuvlari va samarali strategiyalar.....	48
<i>G'ayniddinov Shayxislom Tolibjon o'g'li</i>	
Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda mutaxassislar hamkorligi	53
<i>Isayeva Mushtariy Alisher qizi</i>	
Developing Student's Critical Skills Through Technology-Enhanced English Lessons	56
<i>Mavlonova Dildora Shuxrat qizi</i>	
Bahrom Ro'zimuhammad she'rlarini o'qitishda integratsiya usulidan foydalanish	60
<i>Nomozova Dilobar Suyun qizi</i>	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirish: bosqichlar va tamoyillar.....	65
<i>Norboyeva Moxigul Shavkat qizi</i>	
3D Modeling of Virtual Chemical Laboratories	68
<i>Qayumov Jamshid Ma'rufjon o'g'li</i>	
Fostering Metacognitive Skills in Efl Learners Through Ai-Supported Instruction: a Review of Recent Literature	73
<i>Ruzieva Maftuna</i>	
Onlayn va gibrid ta'lim sharoitida mashinasozlik texnologiyasi faniga qiziqishni oshirishning nazariy asoslari.....	78
<i>Sarimsakova Soxibaxon Raxmonjanovna</i>	
Loyihalashtirilgan integral darslar samaradorligi (9-sinflar uchun "metallar va ularning umumiy xususiyatlari" mavzusida)	81
<i>Sharipova Hakima Shavkatovna</i>	
Metacognition and Self-Regulated Learning	85
<i>Turayeva Nazira Ibragimovna</i>	
Методические возможности совершенствования обучения научной письменной речи на основе коммуникативно-деятельностного подхода	88
<i>Меденцева Наталья Петровна</i>	
Transformatsion jarayonlarda tibbiyot oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini oshirish strategiyalari	93
<i>Jonibekov Jasur Jonibekovich</i>	
O'zbek milliy musiqasi: boy madaniyat va san'atning ajralmas qismi.....	98
<i>Rustamova Maxsuma Farxodbek qizi</i>	

BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARINING IJODIY BILIMLARINI SHAKLLANTIRISH

Nazarov Odil Omanqulovich

Iqtisodiyot va pedagogika NTM,
Pedagogika va o'qitish metodikasi kafedrasida dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy faoliyatining tarkibiy qismlarini rivojlantirish uchun ta'lim jarayonida muayyan sharoitlar yaratish zarurligi yoritilgan. Ijodiy ta'lim faoliyati insonparvarlik xususiyatiga ega bo'lib, umuminsoniy qadriyatlar tizimiga tayanishi lozim. Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda qobiliyat va mayllarni rivojlantirishda o'qituvchining asosiy vazifasi – har bir bola shaxsida uning individual iqtidorini tan olish va rivojlantirish, shuningdek, yosh o'quvchining ijodiy faoliyatini shakllantirishda individual yondashuvni topa bilishdan iboratdir. Metodik kompetentlik tushunchasi bugungi kunda ilmiy nuqtai nazardan dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Maqolada metodik bilimlar, ularning tarkibiy qismlari va boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ushbu kompetensiyalarni qanday shakllantirish mumkinligi muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: kichik yosh, o'quvchilar, ijodiy faoliyat, tarkibiy qismlar, ta'lim jarayoni, ijodiy ta'lim, insonparvarlik, umuminsoniy qadriyatlar, qobiliyat va mayllar, individual iqtidor, individual bilimlar, akmeologik, integrallik, kognitiv, vazifa.

Abstract: This article emphasizes the importance of creating specific conditions for the development of the components of creative activity among primary school students. Creative educational activity should be humane and grounded in a system of universal human values. The development of a child's abilities and inclinations requires the teacher to recognize and nurture each student's individual talent, as well as to identify a personalized approach for fostering their creative activity. The concept of methodological competence is considered a relevant issue from a scientific perspective. The article explores methodological knowledge, its structural elements, and ways to develop such competencies in primary school teachers.

Key words: early age, pupils, creative activity, components, educational process, creative education, humanity, universal human values, abilities and inclinations, individual talent, personal knowledge, acmeological, integral, cognitive, task.

Аннотация: В статье подчеркивается необходимость создания определённых условий для развития компонентов творческой деятельности младших школьников. Творческая образовательная деятельность должна носить гуманистический характер и основываться на системе общечеловеческих ценностей. Развитие способностей и склонностей у младших школьников требует от учителя распознавания и поддержки индивидуальной одарённости каждого ребёнка, а также выбора индивидуального подхода к формированию творческой активности. Понятие методической компетентности рассматривается как актуальная научная проблема. В статье анализируются методические знания, их составляющие, а также пути формирования методической компетентности у учителей начальных классов.

Ключевые слова: младший возраст, учащиеся, творческая деятельность, компоненты, образовательный процесс, творческое обучение, гуманизм, общечеловеческие ценности, способности и склонности, индивидуальная одарённость, индивидуальные знания, акмеологический, интегральный, когнитивный, задача.

KIRISH

Butun dunyo va mamlakatimiz zamonaviy rivojlanish jarayonida sodir bo'layotgan o'zgarishlar va izlanishlar ijodkorlikni rivojlantirishga bo'lgan e'tiborning ortib borishi bilan harakatlantiruvchi kuch sifatida namoyon bo'lmoqda. Hozirgi zamon talablari nuqtai nazaridan ta'limning asosiy vazifalaridan biri – o'quvchilarning ijodiy tafakkurini shakllantirish va rivojlantirish uchun ta'lim jarayonida qulay sharoitlar yaratishdan iboratdir. Bilish faoliyatini samarali tashkil etish esa ushbu masalani hal etishda ustuvor vazifa hisoblanadi.

O'qituvchining pedagogik mahorati – uning malakasi, kasbiy qobiliyati va pedagogik bilimlarining o'sishiga bevosita ta'sir etuvchi muhim omillardan biri – doimiy kasbiy malaka oshirish orqali takomillashib boradi.

Bugungi kunda ilmiy-pedagogik hamjamiyatda kasbiy-pedagogik bilimlarning mohiyati va tuzilishiga oid masalalar yuzasidan qizg'in ilmiy munozaralar olib borilmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yevropa tadqiqotchilari – V.A. Adolf, N.V. Kuzmina, A.K. Markova, E.L. Pupysheva, G.S. Savolainen, L.V. Shkerin va boshqalar – kasbiy kompetentlikning turli shakllarini farqlashadi: metodik, innovatsion, psixologik, kreativ, kommunikativ va boshqalar. Ular orasida ayniqsa o'qituvchining metodik kompetentligi alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki u boshqa bir qator kompetensiyalarni ham o'z ichiga oladi va aynan uning rivojlanish darajasi o'qituvchining kasbiy mahorati va ta'limdagi samaradorligini belgilaydi.

O'qituvchining metodik kompetentligi haqida turli mualliflar o'z tadqiqotlarida xilma-xil yondashuvlarni ilgari surishgan. Xususan, O.V. Tumasheva metodik kompetentlikni o'qituvchining metodik bilimlari, amaliy ko'nikmalari va faoliyat uslublariga egaligi, bu bilimlarning kasbiy faoliyatdagi hamda ijtimoiy aloqalardagi ahamiyatini anglay olishi, uslubiy muammolarni hal etish tajribasi, o'zini o'zi tarbiyalash va takomillashtirishga tayyorligi bilan tavsiflaydi. U bu tushunchani shaxsning integral xarakteristikasi sifatida izohlaydi ^[1].

Shuningdek, E.V. Maltseva metodik kompetentlikni o'qituvchining shaxsiyati va faoliyatining integratsiyalashgan, ko'p darajali, kasbiy jihatdan ahamiyatli xususiyati sifatida talqin etadi. U bu kompetensiyani o'qituvchining metodologik bilimlar, ko'nikma va malakalarni tizimli egallashi, shuningdek, kasbiy-pedagogik faoliyatda ularni samarali qo'llay olishi orqali namoyon bo'ladigan holat deb hisoblaydi ^[4].

Maltsevaning fikriga ko'ra, metodik kompetentlik o'qituvchining ishbilarmonligi, shaxsiy va axloqiy fazilatlarining ajralmas qismi bo'lib, bu o'z navbatida metodik, uslubiy va tadqiqotga oid bilim, ko'nikma, tajriba, motivatsiya, qobiliyat va ijodiy o'zini namoyon qilishga tayyorlikning tizimli darajasini o'zida aks ettiradi ^[4].

Shuningdek, L.V. Shkerina o'qituvchining kasbiy faoliyatini tahlil qilish asosida kasbiy-pedagogik kompetensiyaning strukturaviy modelini ishlab chiqqan. Unga ko'ra, o'qituvchining metodik kompetensiyasi quyidagi uchta asosiy tarkibiy qismga ajratiladi: kognitiv, faoliyatga oid va ijtimoiy-shaxsiy komponentlar ^[2].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Boshlang'ich ta'lim bosqichi shaxsning bilish jarayoni va dunyoqarashi shakllanishida muhim poydevor hisoblanadi. O'quvchilarga beriladigan bilim, tarbiya va kompetensiyalar aynan shu davrda mustahkam asosga ega bo'ladi. Shu bois boshlang'ich sinf o'qituvchisining ma'naviy-axloqiy va kasbiy yetukligi, uning shaxsiyati va kasbiy kompetensiyasi o'quvchining kelajakdagi taraqqiyotiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

O'qituvchining metodik kompetentligini shakllantirish bo'yicha olib boriladigan tadqiqotlarda kompleks yondashuv qo'llaniladi. Bu yondashuv quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- metodik bilimlarning mazmuniy tahlili;
- metodik kompetensiyaning tarkibiy qismlari (kognitiv, faoliyatga oid, shaxsiy) asosida modellashtirish;
- ilg'or xorijiy va milliy tajribalarni solishtirma tahlil qilish;
- o'qituvchilarning kasbiy faoliyatini amaliy kuzatish va empirik ma'lumotlar asosida tavsiflash.

Metodik kompetentlikning nazariy asoslari fanlararo yondashuvda – pedagogika, psixologiya, metodologiya, akmeologiya va kasbiy rivojlanish nazariyalariga tayangan holda ishlab chiqiladi. Tadqiqotlarda ko'pincha sifatli tahlil (kontent-analiz, struktura tahlili) hamda miqdoriy metodlar (anketalar, testlar, baholash mezonlari) qo'llanadi.

Ushbu yondashuv o'qituvchining metodik kompetensiyasini shakllantirishda individual, tizimli va bosqichma-bosqich metodik yondashuvlar samaradorligini aniqlash imkonini beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'qituvchining metodik bilimlarining kognitiv tarkibiy qismi – bu o'qituvchining metodik bilimlar tizimiga ega bo'lishi, shuningdek, ushbu bilimlarning o'zi uchun, kasbiy faoliyati va kasbiy o'sishi uchun ahamiyatini anglash qobiliyatini o'z ichiga oladi. Ushbu tarkibiy qism, o'qituvchining metodik faoliyatning asosiy turlarini samarali amalga oshirishi, o'z faoliyati natijalarini tahlil qilish va baholash, ularni kutilgan hamda rejalashtirilgan natijalarga muvofiqlik nuqtai nazaridan o'zgartirish imkoniyatini ham ta'minlaydi.

O'qituvchining ijtimoiy va shaxsiy kompetensiyasi uning uslubiy faoliyatida talab etiladigan hamda jamiyat bilan yetarli va samarali o'zaro ta'sirga kirishish imkonini beruvchi shaxsiy fazilatlarga asoslanadi. Tadqiqotchilarning ilmiy izlanishlarini o'rganish asosida metodik kompetensiyaning bir qancha funksiyalari ajratib ko'rsatiladi: akmeologik, innovatsion, bashoratlovchi, integral, rag'batlantiruvchi, boshqaruvchi va refleksiv ^[1].

Akmeologik funksiyasi – bu o'qituvchining kasbiy va shaxsiy kamolotiga erishishga xizmat qiladi. Uslubiy kompetensiya ta'lim jarayonining sub'ekti sifatida o'qituvchining o'zini o'zi rivojlantirishga intilishi, yangi kasbiy fazilatlarni egallab, yuqori darajadagi pedagogik mahoratga erishish yo'lida faol harakat qilishi bilan tavsifla-

nadi. Mazkur funksiya o'qituvchining kasbiy salohiyatini, ijodiy qobiliyatini va individualligini rivojlantirishga qaratilgan.

Innovatsion funksiyasi – o'qituvchining yuqori darajadagi uslubiy malakasini shakllantirish, mavjud stereotiplarni yo'qotish, fikrlash va faoliyatni yangilash hamda maktab o'quvchilari uchun o'qitish jarayonining mohiyatini chuqur anglash imkonini beruvchi tahliliy ko'nikmalarni rivojlantirishni nazarda tutadi. Zamonaviy ta'lim sharoitida o'qituvchining maktabdagi innovatsion jarayonlarning ahamiyati va zarurligini anglay olishi, innovatsion ta'lim texnologiyalarini bilishi hamda ularni amaliyotga samarali joriy eta olishi nihoyatda muhim hisoblanadi. O'tkazilgan tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, maktab tizimida innovatsion texnologiyalar, xususan, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanish orqali o'quvchilarda bilim olishga bo'lgan qo'shimcha motivatsiya yuzaga kelmoqda ^[6].

Bashoratlovchi funksiyasi – bu o'qituvchining kasbiy faoliyatda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan uslubiy muammolarni oldindan ko'ra bilishi, ularni bartaraf etish bo'yicha samarali modellar ishlab chiqishi va qabul qilinadigan qarorlarning oqibatlarini oldindan baholash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Integral funksiyasi – pedagogik, psixologik, metodik bilimlar hamda amaliy faoliyat uslublari o'rtasida uzviy bog'liqlikni ta'minlashga qaratilgan.

Rag'batlantiruvchi funksiyasi – o'qituvchining kasbiy motivatsiyasini oshirish, mavzuga chuqur qiziqish uyg'otish va samarali uslubiy faoliyat olib borish uchun zarur bo'lgan pedagogik, psixologik va metodik bilimlarga ijobiy munosabatni shakllantirishga yordam beradi.

Boshqaruv funksiyasi ikki yo'nalishni o'z ichiga oladi: bir tomondan, o'qituvchining ta'lim jarayonidagi o'z faoliyatini rejalashtirish, tashkil etish, nazorat qilish va moslashtirish ko'nikmalarini; ikkinchi tomondan, o'quvchilarning bilim o'zlashtirish faoliyati va har bir o'quvchining individual rivojlanishiga yo'naltirilgan ta'lim uslublari boshqarish qobiliyatini nazarda tutadi.

Metodik bilimlarning rivojlanishi o'qituvchining faoliyatida yuzaga keladigan o'zgarishlar, motivatsiya, maqsadlar va yangilanishga bo'lgan ehtiyoj bilan chambarchas bog'liqdir. Bu jarayon yangi vosita va uslublarni qo'llash, faoliyat dasturlari bilan birgalikda olib boriladi. Turli pedagogik transformatsiyalar natijasida o'qituvchining metodik qobiliyati shakllanadi.

Pedagogik mahoratga ega bo'lgan o'qituvchi tarbiyadagi murakkab vaziyatlarni yengib o'tishga qodir, o'quvchilarning psixologik holatini chuqur anglaydigan, ularning his-tuyg'ularini sezadigan, bolalar hayotidagi qiyinchiliklarni ko'ra oladigan va ularga muruvvat bilan yondasha oladigan, bilimdon va ijodkor, mustahkam ilmiy dunyoqarashga ega mutaxassis hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Shunday qilib, ilmiy manbalarni o'rganish va tahlil qilish asosida quyidagi xulosalarga kelish mumkin:

- O'qituvchilarning pedagogik faoliyati davomida yuzaga keladigan metodik muammolarni anglash va ularni hal etish qobiliyati – kasbiy kompetensiyaning asosiy tarkibiy qismlaridan biri bo'lgan metodik bilimlarning samarali shakllanganligiga bog'liqdir.
- O'qituvchining metodik bilimlari tarkibiy qismlarga ega bo'lib, ular asosida butun kasbiy faoliyati davomida mavjud bilimlarni takomillashtirish va boyitish imkoniyati shakllanadi.

Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning o'quv motivatsiyasini rivojlantirish uchun o'qituvchi quyidagi yondashuvlarga e'tibor qaratishi lozim:

1. O'quvchilarning ijodiy faoliyatini rivojlantirishga faol va tizimli ta'sir ko'rsatish;
2. Har bir o'quvchi faoliyatining ahamiyati va yutuqlarini tan olib, hatto ular bir qarashda muhim emasdek tuyulgan holatlarni ham e'tibordan chetda qoldirmaslik;
3. O'quvchilarni tarbiyaning ayrim jihatlarini anglashga o'rgatish, shu orqali o'quv va mehnat faoliyatini mavjud kognitiv ehtiyojlar bilan bog'lash;
4. O'quvchilarda o'z o'quv faoliyatida maqsad qo'yish malakasini shakllantirish;
5. Bolalarni shart-sharoitlarni tahlil qilish, fikr yuritish, muhokama qilish va maqsadga yo'naltirilgan yechimlarni izlashga undash;
6. Qidiruv faoliyatining rolini kuchaytirish orqali muammoni hal etishda faol ishtirokni ta'minlash hamda o'rganilayotgan hodisalarni chuqur tahlil qilishga yo'naltirish;

7. Muammoli vaziyatlarda sabab-oqibat munosabatlarini tahlil qilish orqali ijodiy fikrlash va faoliyatni faollashtirish.

Ijodiy o'quv motivatsiyasini shakllantirish kichik yoshdagi o'quvchilarning ijodiy faoliyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Bu o'qituvchining asosiy vazifalaridan biri bo'lib, o'quvchilarda doimiy bilim olishga bo'lgan qiziqishni uyg'otish, o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlash hamda ularning ichki tabiiy kuchlari va qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan.

Shu bilan birga, o'quvchilarning og'zaki-kommunikativ, vosita-manipulyativ va grafik vositalar asosida birgalikda ishlashi – ularning ijtimoiylashuvi va hamkorlikda faoliyat yuritish malakalarining rivojlanishida muhim omil hisoblanadi.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari o'zlaridagi uslubiy bilimlarni rivojlantirish uchun yuqorida keltirilgan funksiyalar va yondashuvlarni o'rganishlari, shuningdek, ularni amaliy tajribada samarali qo'llash orqali metodik kompetensiyalarni shakllantirishga erishadilar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O.V. Tumasheva. O'qituvchining metodik kompetentligi haqida // V.P. Astafyev nomidagi KGPU axborotnomasi. Dars berish metodikasi. 2009 (1).
2. L.V. Shkerina. Kasbiy-pedagogik tayyorgarlik sifati monitoringi: o'quv-metodik qo'llanma / L.V. Shkerina, V.A. Adolf, G.S. Savolaynen, M.B. Shashkina, M.V. Litvintseva; V.P. Astafyev nomidagi Krasnoyarsk davlat universiteti. – Krasnoyarsk, 2004. – 244 b.
3. O.P. Filatova. Pedagoglarda metodik kompetensiyani shakllantirish jarayoni: audiovizual ta'lim texnologiyalarini o'zlashtirish asosida // Ilmiy-nazariy jurnal. 1(14), 2013.
4. E.V. Maltseva. Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini uzluksiz pedagogik ta'lim tizimida rivojlantirish / Pedagogika fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun dissertatsiya avtoreferati. 2006. – 6 b.
5. A.K. Markova. O'qituvchi mehnati psixologiyasi / A.K. Markova. – Moskva: Prosveshchenie, 1993. – 192 b.
6. P.I. Ivanov, M.E. Zufarova. Umumiy psixologiya. – Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2008. – 137 bet.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.